

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/63/2023
Identifikačné číslo spisu:	5821200921
Dátum vydania rozhodnutia:	25.02.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5821200921.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ L. R. Z., narodenej XX. M. XXXX, G., N. XXX/X, 2/ C. W., narodenej XX. V. XXXX, D., Z. XXX/XX, 3/ O. V. N., narodeného XX. D. XXXX, D., Z. XXX/XX, 4/ W. N., narodeného XX. V. XXXX, F.L. XXX, všetci zastúpení advokátom Mgr. Igorom Paliderom, Zubrohlava, Klinec II, č. 215/19, proti žalovanému S. P., narodenému XX. Z. XXXX, G. X, zastúpenému advokátom JUDr. Ladislavom Mejstrikom, Martin, E. B. Lukáča 2, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 5C/27/2021, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 25. mája 2023 sp. zn. 9Co/149/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 25. mája 2023 sp. zn. 9Co/149/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom zmenil podľa § 388 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozsudok Okresného súdu Námestovo z 03. mája 2022, č.k. 5C//27/2021-144 (ďalej len „súd prvej inštancie resp. prvoinštančný súd“), ktorým určil, že vo výrokovej časti bližšie špecifikované nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území F. na meno P. S. -, „patria do dedičstva po nebohom G. N., narodenom XX. D. XXXX, zomrelom XX. M. XXXX, naposledy bytom F. XXX; žalobcom proti žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal; štátu proti žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal“ tak, že žalobu žalobcov 1/ až 4/ (ďalej aj „žalobcovia“) v celom rozsahu zamietol a žalovanému priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania v celom rozsahu (výrok I.); vo výroku, ktorým štátu proti žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal, odvolaním nenapadnutom, ponechal rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutý (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní vychádzal z toho, že žalovaný v dodatočnom dedičskom konaní vedenom Okresným súdom Martin pod sp. zn. 18D/245/2020, Dnot 150/2020 nadobudol sporné nehnuteľnosti po zomrelej O.F. L. P., rod. N., narodenej XX. O. XXXX, R. XX. T. XXXX (ďalej tiež ako „L. P.“), pričom predmetný majetok dohľadali žalobcovia. Pozemky od zomrelej odkúpil na

poľnohospodárske účely a od 01. januára 1957 po odkúpení využíval na poľnohospodárske účely právny predchodca žalobcov G. N., narodený XX. D. XXXX, zomrelý XX. M. XXXX, pričom o predaji sporných pozemkov bola na bývalom MNV v F. spísaná zápisnica z 21. mája 1956, ktorú podpísala predávajúca a kupujúci a ako svedkovia ju vyhotovili a podpísali predseda a tajomník MNV, pričom kupujúci G. N. predávajúcej L. P. za ne v tej dobe zaplatil vysokú cenu 18 000,- Kčs. Od uvedenej doby sporné nehnuteľnosti G. N.F. so svojimi deťmi L. R. Z., rod. N., C. W., rod. N., O. N. a W. N. nerušene obrábal a plnil si všetky dodávkové povinnosti, tzv. kontingenty, pričom právnym nástupcom po O. N., ktorý zomrel, bol jeho syn V. N. žalobca 4/. V prírode išlo o riadne vymedzené pozemky samostatnými medzami, pričom nikto z ostatných spoluvlastníkov dotknutých pozemkov do oprávnenej držby nezasahoval. Predávajúca L. P. sa po odpredaji odsťahovala z Obce F. a nikdy sa tam už nemienila ani vrátiť. Po založení poľnohospodárskeho družstva v obci v roku 1978 toto prevzalo nehnuteľnosti do svojho užívania. Vedomosť o tom, že matka všetky svoje pozemky v katastrálnom území F. odpredala, potvrdila vo svojom čestnom prehlásení aj jej dcéra O.F. O.. Po predaji pozemkov nikto z rodiny L. P. k pozemkom si žiadne nároky nevznášal. Čestne prehlasujúce osoby - Q. N., M. B., O. S. potvrdili, že L. P. v roku 1956 pozemky predala G. N. za cenu 18 000,- Kčs, pričom dôvodom predaja bolo jej sťahovanie sa ku Martinu. Následne G. N. nehnuteľnosti obrábal s rodinou, čo bolo preukázané aj výpoveďou žalobkyne 1/, a to až do vzniku družstva. Zhodne vypovedal aj žalobca 4/, keď užívanie pozemkov rodinou manželky, t. j. žalobkyne 1/ potvrdil aj svedok L. M. Z.. Súd prvej inštancie mal za to, že tieto skutkové tvrdenia zodpovedajú obsahu listín predložených žalobcami, a to darovacej zmluve z 30. júna 1938, potvrdzujúcej darovanie nehnuteľností M. N. starším dcéram L. P., rod. N. a G.e S., rod. N., každej z nich polovicu z 9 siah, ktoré vlastnil v katastrálnom území F., ako aj kúpe nehnuteľností deklarovanej spomínanou zápisnicou z 21. mája 1956. Výpoveď svedkyne O. O., dcéry predávajúcej, že pri predaji nebola, a preto nevie, či matka pozemky predala a nemôže to vedieť ani jej sestra a že o predaji sa dozvedeli až z návrhu na dodatočné konanie o dedičstve, ktorý vypracoval L. M. Z. vyhodnotil ako nepravdivú a neverohodnú snahu sa spochybníť skôr podané čestné prehlásenie, v ktorom potvrdila, že na zápisnici z 21. mája 1956 je vlastnoručný podpis jej matky a vedomosť o tom, že matka všetky svoje poľnohospodárske pozemky v katastrálnom území F. odpredala a nikdy sa viac o ne nezaujímal. Mal za to, že všetky kroky svedkyne nasvedčujú tomu, že sa najskôr snažila spolupracovať, poskytla čestné prehlásenie a podpis na ňom dobrovoľne úradne overila na matrike, pretože inak by sa pozemky nestali predmetom dodatočného konania o dedičstve. Návrh, ktorý vypracoval L. M. Z. (a to potvrdil aj žalovaný), by inak nepodali na súd, nebolo to ich povinnosťou a v podstate pozemky by naďalej zostali zapísané na právneho predchodcu. Ďalej vychádzal z toho, že žalovaný vypovedal o tom, že má vedomosť, že jeho otec pochádzal z F., kde určitú dobu s rodičmi aj býval. V dedičskom konaní boli všetky pozemky prenechané jemu, pričom nevedel, o čo sa jedná, t. j. že ide o pozemky, ktoré jeho právní predchodcovia už nevlastnili. Bolo mu známe, že dedičské konanie žiadala O. O. a podklady pripravil L. Z..

1.2. Na základe uvedených skutočností súd prvej inštancie najskôr skúmal, či je daný naliehavý právny záujem podľa § 137 písm. c) CSP na žiadanom určení, že označené nehnuteľnosti patria do dedičstva a dospel k tomu, že je daný, pretože žaloba je vhodne zvoleným nástrojom na ochranu žalobcami tvrdených práv, konkrétne, že ich právny predchodca sporné nehnuteľnosti vydržal, a preto patria do dedičstva po ňom, keďže dedičské rozhodnutie vydané v dodatočnom konaní o dedičstve môže byť podkladom pre zápis zmeny vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, čím sa odstráni stav právnej neistoty, ktorý po smrti poručiť G. N. panuje. Ďalej vychádzal z toho, že podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa oprávnený držiteľ stáva vlastníkom nehnuteľnej veci, ak ju má v nepretržitej držbe po dobu 10 rokov, pričom podstatou vydržania ako originárneho spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva je tzv. ospravedlniteľný omyl, kedy určitý subjekt - vydržiteľ je po celý čas vzhľadom na všetky okolnosti objektívne (nielen subjektívne) presvedčený o tom, že mu daná vec patrí. Okolnosťami, ktoré môžu svedčiť pre záver o existencii dobrej viery, sú spravidla skutočnosti týkajúce sa právneho dôvodu nadobudnutia veci a svedčiace o poctivosti nadobudnutia, t. j. tzv. titulu uchopenia sa držby (objektívne oprávneného dôvodu nadobudnutia držby).

1.3. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že u nebohého G. N. všetky podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním boli splnené. Začiatok plynutia vydržacej doby súd prvej

rozhodnutia Okresného súdu Námestovo z 19. septembra 2017 sp. zn. 5D 110/2017, D not 62/2017 žalobca 3/. Žalovaný nadobudol sporné nehnuteľnosti v dedičskom konaní sp. zn. 18D/245/2020, D not 150/2020 po zomrelej O. L.I. P., F.. N..

2.1. Odvolací súd ďalej pokračoval, že podľa § 868 o prechodných ustanoveniach k úpravám Občianskeho zákonníka účinným od 01. januára 1992, pokiaľ ďalej nie je uvedené inak, spravujú sa ustanoveniami tohto zákona aj právne vzťahy vzniknuté pred 01. januárom 1992; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 01. januárom 1992 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov. Podľa § 872 ods. 6 Občianskeho zákonníka, ak ide o vydržanie vlastníckeho práva k pozemku podľa tohto zákona, kde na základe doterajších predpisov bolo možné nadobudnúť len právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní pozemkov, môže si oprávnená osoba započítať čas, po ktorý jej právny predchodca mal pozemok nepretržite v držbe aj pred účinnosťou tohto zákona. Z uvedeného podľa odvolacieho súdu vyplýva, že vznik právnych vzťahov existujúcich k 31. decembru 1991, rovnako ako k tomuto dátumu existujúce nároky z nich vzniknuté, sa posudzujú podľa znenia Občianskeho zákonníka platného pred vydaním zákona č. 509/1991 Zb. Podľa § 115 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. vydržaním bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo, ak nešlo o nescudziteľné veci, ktoré boli v socialistickom vlastníctve. Podľa § 116 ods. 1 vlastnícke právo k nehnuteľnej veci nadobudol ten, kto ju držal oprávnene (§ 145) a nepretržite 10 rokov, pričom podľa ods. 2, kto nadobudol oprávnenú držbu od oprávneného držiteľa, mohol si započítať vydržaciú dobu predchodcu. Držiteľom podľa § 143 bol ten, kto s vecou nakladá ako so svojou alebo kto vykonáva právo pre seba, pričom oprávneným držiteľom podľa § 145 ods. 1 bol držiteľ, ktorý bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec alebo právo patria. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že právny predchodca žalobcov nemohol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam nadobudnúť za účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. z dôvodu neuplynutia zákonom stanovenej 10-ročnej vydržacej doby do účinnosti Občianskeho zákonníka č. 140/1944 Zb. (od 01. apríla 1964), kedy nebolo možné vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nadobudnúť vydržaním, a to ani vtedy, ak vydržacia doba začala plynúť pred 01. aprílom 1964, keďže v tom čase platný Občiansky zákonník neprevzal a neupravoval právne vzťahy ohľadne vydržania vlastníckeho práva k veciam. Až novela Občianskeho zákonníka č. 131/1982 Zb. účinná od 01. apríla 1983 vrátila inštitút vydržania, avšak len v prospech fyzických osôb, pričom nadobudnutie vlastníckeho práva v prospech fyzických osôb vydržaním sa vylučovalo vo vzťahu k veciam v súkromnom vlastníctve vrátane pozemkov. Pokiaľ išlo o pozemok, ktorý mal občan nepretržite v držbe 10 rokov a s ktorým nakladal ako so svojim a so zreteľom na všetky okolnosti bol dobromyseľný, že mu patrí a ku ktorému by sa inak mohlo zriadiť právo osobného užívania, t. j. pozemok, ktorý bol v socialistickom vlastníctve a ktorý bol podľa územných plánov alebo územných rozhodnutí určený na výstavbu rodinných domčekov, rekreačných chát alebo garáží, alebo na zriaďovanie záhradiek, nadobudol vlastníctvo k pozemku štát a občan nadobudol právo, aby s nim bola uzavretá dohoda o osobnom užívaní pozemku v stanovenom rozsahu (§ 123, § 127, § 132a ods. 1, § 135a ods. 1, 2, 3, § 489 Občianskeho zákonníka č. 131/1982 Zb.). Preto na uvedený spor nebolo možné aplikovať § 507a ods. 3 Občianskeho zákonníka č. 131/1982 Zb., podľa ktorého do času uvedeného v § 135a sa započíta aj čas, po ktorý občan mal vec v nepretržitej držbe pred 01. aprílom 1983, ktorý by neskončil skôr, než uplynutím 1 roka od tohto dňa a preto G. N. v čase smrti, XX. M. XXXX nemohol byť vlastníkom sporných nehnuteľností na základe vydržania. Z protokolu o oprave chyby v katastrálnom operáte Okresného úradu Námestovo, katastrálny odbor X 7/2020 z 19. 03.2020 pritom vyplýva, že v pozemno-knižných protokoloch č. 64, č. 65, č. 200, č. 326 pre katastrálne územie F. je titulom nadobudnutia vlastníckeho práva právnej predchodkyne žalovaného L. P. darovacia zmluva č. d. XXXX/XXXX, ktorou na ňu nehnuteľnosti v nej uvedené previedol jej právny predchodca, t. j. otec, ktoré v súčasnosti predstavujú predmet sporu. Z uvedeného protokolu ďalej vyplýva, že spracovatelia ZRPS a ROEP len nesprávne vylustrovali vlastníčku k predmetným nehnuteľnostiam pred zápisom registrov do katastra nehnuteľností (L. P., narodenú XX. M. XXXX). G. N. si nemohol započítať oprávnenú držbu právnej predchodkyne L. P., narodenej XX. O. XXXX, ktorej právnym nástupcom je žalovaný, keďže táto na neho nehnuteľnosti prevádzala ako pozemkovo-knižná vlastníčka a nielen ich držiteľka a ani takýmto spôsobom nemohol vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam nadobudnúť vydržaním. Vychádzajúc z uvedených skutočností odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcov zamietol a vzhľadom na plný úspech

žalovaného v spore mu proti žalobcom podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP priznal proti nim nárok na náhradu trov celého konania v plnom rozsahu

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“), ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanoveniami § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP žalobcovia namietali nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, ktoré sa podľa ich presvedčenia nevysporadúva so všetkými rozhodnými skutočnosťami. V danej súvislosti a v ďalších konkrétnostiach uviedli, že sa stotožňujú s právnym posúdením súdu prvej inštancie v závere, že L. P., rod. N. bola oprávnenou držiteľkou sporných nehnuteľností, u ktorých vydržacia doba začala plynúť k 30. júnu 1938, pričom uplynula uplynutím 10 rokov, teda k 30. júnu 1948, podľa vtedajšieho platného práva. Vychádzajúc z uvedeného G. N. nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnostiam od vlastníčky, ktorá ich v dobrej viere a dobromyseľne vydržala. Odvolací súd sa mylí, ak tvrdí, že G. N. nemohla uplynúť vydržacia doba. Pravdou je, že počnúc nadobudnutím účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., vstúpila do účinnosti právna úprava, ktorá zakazovala vydržanie nehnuteľností - ornej pôdy, do súkromného vlastníctva fyzických osôb, ktoré mohli byť len vlastníctvom socialistického štátu a pozemky boli dané držiteľom len do osobného užívania. Avšak, žalobcovia poukázali na § 18 ods. 3 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam, podľa ktorého lehoty na vydržanie sa neprerušili zánikom užívacieho práva socialistickej organizácie k nehnuteľnosti. Ďalej poukázali na intertemporálne ustanovenia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, a to § 854, § 865 ods. 3, pričom ich rozborom spojitosti s § 18 ods. 3 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam mali za to, že vydržacia lehota plynula G. N. nepretržite od 1. januára 1957 - kedy sa ujal držby nehnuteľností a začal zabezpečovať kontingenty, až do jeho smrti - 28. júna 1988. Na podporu správnosti tohto tvrdenia poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 1995 sp. zn. 3Cdo/117/94, v zmysle ktorého „neplatnosť právneho úkonu o prevode vlastníctva nie je okolnosťou vylučujúcou nadobudnutie vlastníctva vydržaním. Odovzdanie poľnohospodárskych pozemkov do užívania JRD, neprerušuje plynutie vydržacej lehoty (§ 18 ods. 3 zák. SNR č. 293/1992 Zb.).“ Odvolací súd v rozsudku podľa žalobcov nedostatočne odôvodnil, na základe akých skutočností neboli u G. N. naplnené predpoklady vydržania, iba stroho uviedol, že menovaný s ohľadom na právnu úpravu nemohol nehnuteľnosti vydržať; vôbec sa ale nezaoberal a neposúdil aplikáciu príslušných intertemporálnych ustanovení Občianskeho zákonníka v spojitosti s § 18 ods. 3 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam. Odôvodnenie napádaného rozhodnutia je preto arbitrárne, porušujúce právo žalobcov na spravodlivý súdny proces, naplňujúce dôvodnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 ods. 1 písm. f) CSP.

3.2. V rámci ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobcovia uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nielen v rozpore s právnou úpravou, ale vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávanej veci sa odkláňa od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v skutkovo a právne obdobných prípadoch (viď rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. augusta 2021 sp. zn. 5Cdo/210/2019, z 28. februára 1995 sp. zn. 3Cdo 117/94), preto napadnuté rozhodnutie nemôže požívať právnu ochranu, nakoľko je v rozpore s princípom právnej istoty a predvídateľnosti práva. Odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď absolútne nevzal v úvahu, že v danom prípade bolo jednoznačne preukázané, že Zápisnica z MNV predstavovala putatívny (domnelý) právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva, užívaním sporných nehnuteľností po generácie v rodine žalobcov. Bola jednoznačne preukázaná dobrá viera a dobromyseľnosť nielen G. N., ale aj jeho manželky v tom, že im pozemky právom patria, čím boli naplnené podmienky vydržania k sporným pozemkom. Na základe vyššie uvedeného žalobcovia navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súčasne si uplatnili trovy dovolacieho konania.

4. Žalovaný v podanom vyjadrení k dovolaniu žalobcov uviedol, že na podklade v spore predloženej zápisnice z roku 1956 právny predchodca žalobcov nemohol nadobudnúť vlastnícke práva k sporným nehnuteľnostiam. Rozhodnutie odvolacieho súdu v podrobnostiach označil za vecne správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadal, aby podané dovolanie odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné a preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov.

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

14. Súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

15. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmatečnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľov, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do ich práva na spravodlivý proces.

16. V danom prípade žalobcovia v súvislosti s vytýkanou vadou zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP namietali nepreskúmateľnosť rozhodnutia, ktoré sa nevysporiadava s nimi prezentovanými kľúčovými argumentmi (nadobudnutím vlastníckeho práva vydržaním). Nie je riadne odôvodnený ani odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a tiež od rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky (viď žalobcami citovaný nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 14. novembra 2018, sp. zn. II. US 484/2015).

17. Podľa § 387 ods. 3 CSP odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

18. Dovolací súd pripomína, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné. Inak povedané k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/34/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 8Cdo/152/2018).

19. V zmysle judikatúry ústavného súdu platí, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

20. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v

odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

21. V danom prípade dovolací súd zistil, že žalobcovia súčasťou svojich vyjadrení už v prvoinštančnom konaní (viď č.l. 93 a nasl. spisu) učinili aj tvrdenie, že intertemporálne ustanovenia Občianskeho zákonníka je potrebné vykladať v spojitosti s § 18 ods. 3 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam, podľa ktorého lehoty na vydržanie sa neprerušili zánikom užívacieho práva socialistickej organizácie k nehnuteľnosti (porovnaj sp. zn. 3Cdo/117/94). Odvolací súd pri právnom posúdení žalobou uplatneného nároku týmito tvrdeniami/ustanoveniami nevenoval žiadnu pozornosť a preto podľa dovolacieho súdu žalobcovia dôvodne namietali odvolaciemu súdu nedostatočnú odpoveď na nimi prezentovanú argumentáciu.

21.1. Dovolací súd považuje za potrebné dať odvolaciemu súdu do pozornosti, že v medzičasom (13. mája 2024) prijatom rozhodnutí sp. zn. 1VCdo/1/2024 publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 15/2024 pri interpretácii ustanovení § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka (týkajúcich sa problematiky vydržania) dospel k záveru, že: „právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“ Veľký senát najvyššieho súdu vychádzal z toho, že držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je corpus possessionis, ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidendi, ktorý vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako s vlastnou. Vznik držby sa však na rozdiel od vzniku vlastníctva nemusí de lege lata nutne opierať o existujúci právny dôvod. Inak povedané na vznik oprávnenej držby postačí naplnenie zákonných predpokladov držby, medzi ktorými sa existencia právneho dôvodu nenachádza. V súčasnom Občianskom zákonníku rozlišujeme len medzi oprávnenou držbou a neoprávnenou držbou. Náš právny poriadok z tohto pohľadu nerozlišuje medzi držbou titulárnou a držbou vzniknutou na základe tzv. domnelého titulu. Pri vydržaní nejde o to, či je držiteľ dobromyseľný s ohľadom na právny poriadok ako taký, ale či ho môžeme považovať za nedobromyseľného vo vzťahu k vlastníkovi, ktorý má stratiť svoje vlastníctvo, teda či na jeho správaní k vlastníkovi je niečo odsúdeniahodného, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držby. Súd sa v rámci skúmania otázky dobromyseľnosti zameriava na skúmanie poctivosti konania držiteľa z objektívneho hľadiska a nie na skúmanie (ne)existencie právneho titulu. Ako je už uvedené vyššie, je to dané tým, že na vznik držby nie je nevyhnutná existencia právneho dôvodu jej uchopenia a právny dôvod jej uchopenia je/môže byť len jedným z dôkazných prostriedkov, osvedčujúcich oprávnenosť držby. Pokiaľ platnosť právneho dôvodu uchopenia držby nie je rozhodujúcim kritériom pre skúmanie dobromyseľnosti držiteľa o oprávnenosti jeho držby potom ani právny omyl nie je - z hľadiska platnosti a existencie právneho dôvodu uchopenia držby - rozhodujúci bez ohľadu na to, či je ospravedlniteľný alebo neospravedlniteľný. Neexistencia alebo neplatnosť právneho titulu teda sama o sebe nevyklučuje poctivosť konania konajúceho a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu vec alebo právo patrí, a teda že vzhľadom na jeho presvedčenie objektívne vzaté koná v dobrej viere t.j. v ospravedlniteľnom omyle o poctivosti nadobudnutia držby. Na základe uvedeného je preto aj naďalej možné zotrvávať na názore, že na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia - riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia; v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Poctivosť konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu má pri skúmaní dobromyseľnosti držiteľa nepochybne zásadnejší význam, ako (ne)existencia právneho titulu, ktorý právny predpoklad vydržania zákon de lege lata nestanovuje. Z rozhodnutia R 15/2024 vyplýva, že judikatórna línia reprezentovaná rozhodnutiami R 73/2015 a R 74/2015 je nielen explicitne zákonom de lege lata nepotvrdzujúca, ale je tiež v rozpore so zámerom, ktorý mal zákonodarca pri reforme právnej úpravy vydržania v roku 1950 (spružniť a uľahčiť

vydržanie) a pri znovuzavedení inštitútu vydržania v roku 1982 (ochrániť tzv. nedoložené právne vzťahy k nehnuteľnostiam), rovnako tak značne obmedzuje dosah vydržania a je neprimerane rigidná.

22. Z uvedeného (pod bodom 21.) vyplýva, že dovolatelia v súvislosti s uplatnenou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP opodstatnene namietali náležité nevysporiadanie sa s podstatnou argumentáciou uplatnenou už v prvoinštančom konaní, týkajúcou sa možného nadobudnutia vlastníckeho práva titulom vydržania. Nerešpektovaním pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorá zakladá nielen prípustnosť dovolania ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Odôvodnenie napadnutého rozsudku nedáva dostatočnú odpoveď na v spore uplatnenú podstatnú argumentáciu žalobcov v zmysle 387 ods. 3 v spojení s § 393 ods. 2 CSP. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s predmetnými ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

24. Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku dovolací súd nepristúpil ani k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľov, týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné posudzovať otázky súvisiace so správnosťou právneho posúdenia veci (1 Cdo 166/2017, 2 Cdo 88/2017, 3 Cdo 146/2018, 4 Cdo 191/2018).

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.